

EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 10.4.2019
COM(2019) 195 final

ANNEX 2

PRILOGA

k

**SPOROČILU KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, EVROPSKEMU SVETU,
SVETU, EVROPSKI CENTRALNI BANKI, EVROPSKEMU EKONOMSKO-
SOCIALNEMU ODBORU, ODBORU REGIJ IN EVROPSKI INVESTICIJSKI BANKI**

**Obravnava posledic izstopa Združenega kraljestva iz Unije brez sporazuma: usklajen
pristop Unije**

**Pravice državljanov do prebivanja in socialne varnosti:
usklajen pristop v primeru izstopa Združenega kraljestva iz Unije brez dogovora**

1. UVOD

Združeno kraljestvo je 29. marca 2017 podalo uradno obvestilo, da namerava izstopiti iz Unije. Komisija še vedno meni, da je najprimernejša rešitev urejen izstop Združenega kraljestva iz Unije na podlagi sporazuma o izstopu, o katerem je bil dosežen dogovor z vlado Združenega kraljestva in ki ga je Evropski svet (člen 50) potrdil 25. novembra 2018. Komisija svoja prizadevanja še naprej usmerja v ta cilj. Vendar pa se je dva dneva pred 12. aprilom 2019, ko se izteče rok, kot ga je podaljšal Evropski svet¹, verjetnost neurejenega izstopa Združenega kraljestva iz Unije bistveno povečala.

2. PRAVICA DRŽAVLJANOV DO PREBIVANJA

Od datuma izstopa državljani Združenega kraljestva², ki prebivajo v EU, ne bodo več državljani EU in zato ne bodo več imeli pravice do prostega gibanja³. Zanje bodo samodejno veljala splošna pravila, ki se uporabljajo za državljane tretjih držav v EU. Prav tako pravila EU o prostem gibanju ne bodo več ščitila državljanov EU, ki prebivajo v Združenem kraljestvu. To bo vplivalo na pravico državljanov Združenega kraljestva in državljanov EU do bivanja in dela v državi, v kateri trenutno živijo.

2.1. Zagotavljanje pravice do nadaljnjega prebivanja državljanom Združenega kraljestva, ki že prebivajo v EU

Komisija je večkrat poudarila, da je zaščita pravnega statusa državljanov Združenega kraljestva, ki trenutno prebivajo v EU, prednostna naloga, in je države članice pozvala, naj to vprašanje obravnavajo velikodušno. Razmere glede pravice državljanov Združenega kraljestva do bivanja v državah članicah EU-27 so različne. V nekaterih primerih so bili sprejeti nacionalni ukrepi za nepredvidljive razmere, v drugih pa so obstoječa pravila že ustrezna.

Države članice EU-27 so v zadnjih mesecih pripravljale nacionalne ukrepe za nepredvidljive razmere v okviru postopka, ki ga usklajuje Komisija, da bi **nemudoma po izstopu brez dogovora zagotovile nadaljnje zakonito prebivanje vseh državljanov Združenega kraljestva, ki ob izstopu že zakonito prebivajo** v eni od držav članic. Ti ukrepi bodo prav tako olajšali prehajanje notranjih in zunanjih meja EU nemudoma po izstopu.

Medtem ko je cilj prostovoljnega usklajevanja ukrepov držav članic zagotoviti dosleden pristop, se lahko izbrani nacionalni pristopi in postopki razlikujejo glede na položaj v posameznih državah članicah. Vsaka država članica se namreč sooča z drugačnimi izzivi, ki so odvisni od števila državljanov Združenega kraljestva, ki prebivajo na njenem ozemlju, ter njenega pravnega in upravnega sistema.

¹ Sklep Evropskega sveta (EU) 2019/476, sprejet v dogovoru z Združenim kraljestvom, z dne 22. marca 2019 o podalšanju obdobja na podlagi člena 50(3) PEU (UL L 80I, 22.3.2019, str. 1).

² Izraz „državljeni Združenega kraljestva“ je treba razumeti tako, da vključuje tudi njihove družinske člane iz tretjih držav, ki ob izstopu že prebivajo v zadevni državi gostiteljici.

³ Državljeni Združenega kraljestva, ki imajo tudi državljanstvo države članice EU, bodo ostali državljani EU in v celoti ohranili pravico do prostega gibanja.

Države članice so sprejele potrebne ukrepe za pravočasno sprejetje nacionalnih ukrepov in o tem ustrezno obvestile Komisijo. Komisija pripravlja in objavlja posodobljen pregled z najnovejšimi informacijami o nacionalnih ukrepih držav članic EU-27 na svojih spletnih straneh za pripravljenost na brexit⁴, da bi državljane Združenega kraljestva, ki prebivajo v Uniji, obvestila o njihovih pravicah. Na nacionalni ravni države članice sprejemajo številne ukrepe, da bi pomagale državljanom Združenega kraljestva, ki prebivajo na njihovem ozemlju⁵. Komisija ugotavlja, da so potrebni ukrepi zdaj že vzpostavljeni. **Države članice, ki še niso zaključile postopka sprejetja, poziva, naj to storijo čim prej.**

Ukrepi držav članic v zvezi z državljani Združenega kraljestva, ki že prebivajo na njihovem ozemlju, so večinoma usklajeni, vendar obstajajo nekatere razlike v točnem področju uporabe. Večina držav članic se je odločila za neko vrsto ciljno usmerjene stalne ali začasne nacionalne zakonodaje za „ureditev statusa“. V številnih državah članicah je bila zgled za predvideni status in pravice direktiva o prostem gibanju⁶ ali sporazum o izstopu. Veliko držav članic kot vodilno načelo v svojih nacionalnih ukrepih poudarja pomen vzajemnih ukrepov Združenega kraljestva.

Državljan Združenega kraljestva, ki že več kot pet let zakonito prebivajo v državi članici, imajo **dostop do statusa rezidenta EU za daljši čas**, če izpolnjujejo pogoje iz Direktive 2003/109/ES⁷. To je trden status v državi članici prebivališča, ki izhaja iz prava Unije⁸ in zagotavlja, da se te osebe obravnavajo enako kot državljani zadevne države članice ter da imajo pravico do prebivanja, dela ali študija v drugi državi članici EU, če so izpolnjeni nekateri pogoji⁹. Komisija ponavlja svoje mnenje, da je treba obdobja zakonitega prebivanja državljanov Združenega kraljestva v kateri koli državi članici EU-27 pred datumom izstopa šteti kot obdobja zakonitega prebivanja v državi članici Evropske unije v skladu z Direktivo 2003/109/ES o statusu državljanov tretjih držav, ki so rezidenti za daljši čas¹⁰.

⁴ https://ec.europa.eu/info/brexit/brexit-preparedness/residence-rights-uk-nationals-eu-member-states_sl.

⁵ Skoraj vse države članice so v stiku z britanskimi veleposlaništvami in konzulati. Nekatere pripravljajo tudi objave na posebnih spletnih straneh za vprašanja prebivanja in v družbenih medijih. Druge objavljajo letake, vzpostavljajo odprte telefonske številke za brexit ali so v stiku z nevladnimi organizacijami in organizacijami delodajalcev. Nekatere države članice prav tako stopijo v stik z vsakim državljanom Združenega kraljestva, ki prebiva na njihovem ozemlju.

⁶ Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2004/38/ES z dne 29. aprila 2004 o pravici državljanov Unije in njihovih družinskih članov do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic, ki spreminja Uredbo (EGS) št. 1612/68 in razveljavlja direktive 64/221/EGS, 68/360/EGS, 72/194/EGS, 73/148/EGS, 75/34/EGS, 75/35/EGS, 90/364/EGS, 90/365/EGS in 93/96/EGS (UL L 158, 30.4.2004, str. 77).

⁷ Direktiva Sveta 2003/109/ES z dne 25. novembra 2003 o statusu državljanov tretjih držav, ki so rezidenti za daljši čas (UL L 16, 23.1.2004, str. 44). Ta direktiva se ne uporablja na Irskem in Danskem.

⁸ Za nedavni pregled izvajanja v državah članicah glej Poročilo Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu z dne 29. marca 2019 o izvajanju Direktive 2003/109/ES o statusu državljanov tretjih držav, ki so rezidenti za daljši čas (COM(2019) 161 final).

⁹ Glej poglavje III Direktive 2003/109/ES (členi 14 do 23).

¹⁰ Sporočilo Komisije z dne 13. novembra 2018: Priprave na izstop Združenega kraljestva iz Evropske unije 30. marca 2019: načrt ukrepov za nepredvidljive razmere (COM(2018) 880 final).

Komisija države članice poziva, naj razmislijo o nadaljnjih ukrepih za zagotovitev zakonitosti nadaljnjega bivanja vseh državljanov Združenega kraljestva, ki na datum izstopa zakonito prebivajo na ozemlju držav članic EU-27 (zlasti oseb, ki v državi članici prebivajo manj kot pet let), ko se bodo iztekli začasni ukrepi za nepredvidljive razmere. Če stalni status ni bil dodeljen vnaprej, se ta končna točka razlikuje glede na pristop, ki ga je izbrala zadevna država članica, in lahko nastopi več mesecev do več let po izstopu.

2.2. Pravice državljanov Združenega kraljestva, ki bodo prišli v EU po datumu izstopa

Evropski parlament in Svet sta se dogovorila o uredbi, ki državljane Združenega kraljestva¹¹ izvzema iz vizumske obveznosti pri **kratkoročnem bivanju** (do 90 dni v 180-dnevnem obdobju), pod pogojem, da bo Združeno kraljestvo sprejelo vzajemen pristop za državljane EU¹².

Za državljane Združenega kraljestva, ki bodo v EU prišli po datumu izstopa, bodo pri **daljšem bivanju** (več kot 90 dni za kateri koli namen) veljala pravila EU in nacionalna pravila o zakonitih migracijah, ki se uporabljajo za državljane tretjih držav¹³. Ta pravila omogočajo zlasti to, da se pod določenimi pogoji dovoli bivanje zaradi dela¹⁴, študija, raziskav ali pridružitve družinskemu članu v EU.

2.3. Pravica do nadaljnjega prebivanja za državljane EU, ki že prebivajo v Združenem kraljestvu

Komisija kot prednostno nalogo določa zaščito pravnega statusa državljanov EU, ki že prebivajo v Združenem kraljestvu, čeprav bo to postalo vprašanje nacionalne pristojnosti Združenega kraljestva, ter si prizadeva ohraniti status državljanov Združenega kraljestva, ki že zakonito prebivajo v EU. Zato je pozdravila potrditve Združenega kraljestva in sprejete ukrepe politike, s katerimi se bo zagotovilo, da bodo pravice državljanov EU v Združenem kraljestvu zaščitene tudi v primeru izstopa brez dogovora¹⁵, in sicer na podlagi tako imenovanega pridobljenega statusa EU¹⁶.

Predstavništva Komisije v Združenem kraljestvu in ustrezne službe v Bruslju pozorno spremljajo in proučujejo pripravljane ukrepe, ki jih sprejema Združeno kraljestvo za prenos političnih napovedi v zakonodajne akte in konkretne ukrepe, da bi se prepričali, da bo status državljanov EU ustrezno zaščiten. Komisija poziva diplomatska

¹¹ Opozoriti je treba, da so bili britanski državljani, ki niso imeli pravice do prostega gibanja v skladu s pravom EU, že izvzeti iz vizumske obveznosti.

¹² Sprememba Uredbe (EU) 2018/1806 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. novembra 2018 o seznamu tretjih držav, katerih državljani morajo pri prehodu zunanjih meja imeti vizume, in držav, katerih državljani so izvzeti iz te obveznosti. Sprememba bo uradno sprejeta v prihodnjih dneh.

¹³ Portal EU o priseljevanju: <https://ec.europa.eu/immigration/>.

¹⁴ Možne so različne oblike delovne migracije, za katere se vsakokrat uporabljajo drugačna pravila.

¹⁵ „Policy paper on citizens’ rights in the event of a no deal Brexit“ (Dokument o politiki glede pravic državljanov v primeru izstopa brez dogovora, objavljen 6. decembra 2018; nazadnje posodobljen 28. marca 2019), glej: <https://www.gov.uk/government/publications/policy-paper-on-citizens-rights-in-the-event-of-a-no-deal-brex-it>; „Policy paper on Immigration from 12 April 2019 if there is no deal“ (Dokument o politiki priseljevanja z dne 12. aprila 2019, če ne bo dogovora, objavljen 28. januarja 2019), glej <https://www.gov.uk/government/publications/eu-immigration-after-free-movement-ends-if-theres-no-deal/immigration-from-30-march-2019-if-there-is-no-deal>.

¹⁶ <https://www.gov.uk/eusettledstatus>.

predstavništva držav članic v Združenem kraljestvu, naj se še naprej usklajujejo s predstavništvom Komisije v Združenem kraljestvu in po potrebi zagotavljajo informacije, strokovno znanje in pravno svetovanje državljanom EU v Združenem kraljestvu¹⁷.

3. PRAVICE DRŽAVLJANOV DO SOCIALNE VARNOSTI

V scenariju brez dogovora se pravila Unije o koordinaciji sistemov socialne varnosti za Združeno kraljestvo in v njem ne bodo več uporabljala. Brez ukrepov za nepredvidljive razmere bi bile pravice državljanov EU-27 in državljanov Združenega kraljestva do socialne varnosti, ki so vključevale Združeno kraljestvo ter temeljijo na dejstvih in dogodkih, ki so se zgodili, ter zavarovalnih dobah, dobah zaposlitve, samozaposlitve ali prebivanja, ki so se zaključile pred datumom izstopa, ogrožene.

Ukrepi za nepredvidljive razmere so bili sprejeti tako na ravni Unije kot tudi na nacionalni ravni.

3.1. Uredba o uvedbi ukrepov za nepredvidljive razmere na področju koordinacije sistemov socialne varnosti

25. marca 2019 je bila sprejeta Uredba Evropskega parlamenta in Sveta o uvedbi ukrepov za nepredvidljive razmere na področju koordinacije sistemov socialne varnosti po izstopu Združenega kraljestva iz Unije¹⁸.

Ta uredba za nepredvidljive razmere, ki je enostranska, v celoti zavezujoča in se neposredno uporablja v vseh državah članicah, se bo uporabljala od datuma neurejenega izstopa. Zajema naslednje osebe:

- državljane države članice, osebe brez državljanstva in begunce, za katere velja ali je veljala zakonodaja ene ali več držav članic in ki so ali so bili pred izstopom v okoliščinah, ki vključujejo Združeno kraljestvo, ter njihove družinske člane in preživele osebe;
- državljane Združenega kraljestva, za katere velja ali je pred izstopom veljala zakonodaja ene ali več držav članic, ter njihove družinske člane in preživele osebe.

V skladu z Uredbo bodo države članice še naprej uporabljale:

- načelo seštevanja zavarovalnih dob, dob zaposlitve, samozaposlitve ali prebivanja v Združenem kraljestvu, ki so se zaključile pred izstopom;
- načelo izenačevanja v zvezi s pridobljenimi dajatvami ali dohodki ter dejstvi ali dogodki, ki so se zgodili v Združenem kraljestvu pred izstopom, ter
- načelo enakega obravnavanja v zvezi z vsemi okoliščinami, ki so se zgodile pred izstopom.

¹⁷ Glej www.eurights.uk.

¹⁸ Uredba (EU) 2019/500 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. marca 2019 o uvedbi ukrepov za nepredvidljive razmere na področju koordinacije sistemov socialne varnosti po izstopu Združenega kraljestva iz Unije (UL L 85I, 27.3.2019, str. 35).

Uredba ne zajema dejstev in dob po izstopu niti načela izvoza denarnih dajatev v Združeno kraljestvo.

3.2. Usklajen enostranski pristop za nepredvidljive razmere

Vse države članice EU-27 so bile pozvane¹⁹, naj po izstopu uporabljajo usklajen enostranski pristop za nepredvidljive razmere, ki bi dopolnjeval Uredbo, da se zagotovi najširša možna zaščita oseb, ki jih zadeva izstop.

Usklajeni pristop bi se podobno kot Uredba uporabljal za vse zavarovane osebe, ki imajo pravice v državah članicah EU-27, ki vključujejo Združeno kraljestvo pred datumom izstopa, in za katere bi se uporabljali ustrezni uredbi o koordinaciji sistemov socialne varnosti, če ne bi prišlo do izstopa.

To bi vključevalo državljane EU-27 in državljane Združenega kraljestva, ki so zaradi uveljavljanja svoje pravice do prostega gibanja pred datumom izstopa pridobili ali bodo pridobili pravice v EU v zvezi z zaključenimi dobami ali dejstvi ali dogodki, ki so se zgodili pred datumom izstopa²⁰. Usklajeni pristop presega področje uporabe Uredbe, saj zajema tudi:

- izvoz starostnih pokojnin osebam, ki prebivajo v Združenem kraljestvu;
- povračilo stroškov zdravstvenega varstva ali stroškov, povezanih z denarnimi nadomestili za brezposelnost za obmejne delavce, ki poteka v času izstopa;
- zahtevke za povračilo stroškov, ki jih obravnava država članica EU-27 in vključujejo Združeno kraljestvo ter ki so vloženi po izstopu, vendar se nanašajo na zdravljenje pred izstopom;
- načrtovano nujno zdravljenje v Združenem kraljestvu, ki poteka na datum izstopa;
- zahtevke za povračilo stroškov po izstopu, povezane z denarnimi nadomestili za brezposelnost, ki jih je Združeno kraljestvo pred izstopom izplačevalo obmejnim delavcem, ki prebivajo v Združenem kraljestvu, vendar delajo v državi članici EU-27.

3.3. Dopolnilni nacionalni enostranski ukrepi

Na nekaterih področjih bi posamezne države članice lahko dopolnile usklajeni pristop za nepredvidljive razmere z nacionalnimi enostranskimi ukrepi, ki državljanom zagotavljajo

¹⁹ Glej osnutek usmeritev služb Komisije: Skupni pristop k BREXITU na ravni EU-27 za scenarij brez dogovora („usklajeni enostranski pristop za nepredvidljive razmere“), o katerem se je razpravljalo na tehničnem strokovnem seminarju 20. decembra 2018.

²⁰ Pristop se uporablja tudi za osebe brez državljanstva in begunce v podobnem položaju ter za družinske člane in preživele osebe teh kategorij oseb.

Pristop uporabo prav tako razširja na državljane tretjih držav, za katere velja ali je pred datumom izstopa veljala Uredba (EU) št. 1231/2010 ali Uredba (ES) št. 859/2003, ter na njihove družinske člane in preživele osebe, kar zadeva njihove pravice, ki so jih ali jih bodo pridobili v zvezi z okoliščinami, ki vključujejo Združeno kraljestvo pred izstopom. To pomeni, da bi državljani tretjih držav, ki so bili pred datumom izstopa v čezmejnem položaju znotraj EU, ki vključuje Združeno kraljestvo, ter njihovi družinski člani in preživele osebe ohranili svoje pravice v državah članicah EU-27 v zvezi z zaključenimi dobami ali dejstvi ali dogodki, ki so se zgodili pred datumom izstopa. Uredba (EU) št. 1231/2010 se ne uporablja za Dansko.

dodatno zaščito²¹. Države članice EU-27 bi to lahko storile z nadaljnjim izvozom denarnih dajatev (poleg starostnih pokojnin) v Združeno kraljestvo, na primer denarnih nadomestil za brezposelnost, dajatev za materinstvo/očetovstvo, invalidskih pokojnin, nadomestil za čas bolezni, pokojnin preživelih oseb, pokojnin v zvezi z nesrečami pri delu in posmrtnin.

3.4. Premostitev vrzeli med izstopom in ustaljenimi razmerami

Scenarij brez dogovora bo v nasprotju s scenarijem ratificiranega sporazuma o izstopu neizogibno povzročil „vrzel“ oziroma časovno obdobje po izstopu, v katerem dobe zaposlitve, prebivanja ali zavarovanja državljanov v Združenem kraljestvu ne bodo zajete z vseevropskimi ukrepi za nepredvidljive razmere. Komisija meni, da je treba posledice te „vrzeli“ za državljane čim bolj ublažiti.

Države članice EU-27 sprejemajo ukrepe v zvezi s položajem državljanov po izstopu brez dogovora. Ti ukrepi, ki lahko presegajo ukrepe za nepredvidljive razmere na ravni Unije, bi morali biti enostranski in časovno omejeni.

Države članice EU-27 bi lahko med drugim razmislile o tem, da bi zagotovile nadaljnjo uporabo načela seštevanja za navedene osebe, in sicer tudi za njihove dobe zaposlitve, zavarovanja in prebivanja v Združenem kraljestvu po izstopu. Poleg tega bi lahko omogočile dostop do zdravstvenega varstva državljanom Združenega kraljestva, ki so zavarovani v Združenem kraljestvu, vendar prebivajo na njihovem ozemlju (pod pogojem vzajemnosti).

4. DODATNE INFORMACIJE

Javni organi in deležniki lahko dodatne informacije o posledicah neurejenega izstopa Združenega kraljestva za pravice državljanov do prebivanja in socialne varnosti najdejo na spletni strani Komisije:

https://ec.europa.eu/info/brexit/brexit-preparedness/preparedness-notice_sl.

²¹ Kot je določeno v osnutku usmeritev (glej opombo 19).